

УДК 343.3/.7:343.224-053.6
DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v6.2022.30>

М. Ю. Шуп'яна

orcid.org/0000-0003-1569-6832

кандидат юридичних наук,

*доцент кафедри кримінального права і кримінології
Львівського національного університету імені Івана Франка*

ЗЛОЧИННІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ: ДО ПРОБЛЕМАТИКИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ

Найбільш негативну частину девіантної поведінки неповнолітніх складає злочинність неповнолітніх. Необхідно наголосити, що злочинність неповнолітніх є частиною злочинності в цілому, розвивається під впливом тих же факторів, має з нею інші спільні риси. Проте, кримінальні правопорушення неповнолітніх мають певні особливості, що дозволяє виділити їх в окремий вид злочинності, конкретизувати об'єкт профілактичного впливу, однорідність якого забезпечує цілеспрямований підхід до запобігання вчинення кримінальних правопорушень неповнолітніми. Водночас, необхідно наголосити, що кримінальні правопорушення неповнолітніх відрізняються своєю соціальною значущістю. Численні дослідження показують, що значна частка злочинців-рецидивістів свою першу судимість отримали саме в неповнолітньому віці. Статистика свідчить про те, що в останні роки кількість кримінальних правопорушень, вчинених неповнолітніми, поступово знижується. Проте, офіційні показники не відображають повною мірою сутність цієї дуже складної проблеми. Питома вага злочинності неповнолітніх в загальній структурі злочинності залишається значною, а зміни різних сфер життя суспільства, що відбулися в Україні за останні роки, мали істотний вплив на умови формування особистості сучасних дітей і підлітків, які стали більш вразливими перед несприятливими суспільними процесами. Злочинність неповнолітніх характеризується низкою особливостей, виокремлення та дослідження яких є запорукою здійснення ефективної протидії такій злочинності. Вищенаведені проблемні аспекти, а також процеси євроінтеграції, свідчать про актуальність даного питання у руслі дослідження основних теоретико – прикладних аспектів, що є важливою складовою вирішення даного питання у нашому законодавстві з погляду практичної ефективності та наукової обґрунтованості. *Стан дослідження.* Теоретичним і практичним проблемами пов'язаними із питанням поняття злочинності неповнолітніх приділялась увага у роботах відомих українських вчених у галузі кримінології, зокрема, В. П. Голіна, В. І. Шакур, Л. Герасименко, А. П. Закалюк, О. М. Джу́жа та ін., які проаналізували та розвинули існуючі наукові уявлення

з цього питання. Однак, не зважаючи на вказане, необхідно зазначити, що у сучасній юридичній літературі з кримінології, мають місце поки, що початкові спроби дослідження питання пов'язаного із особливостями злочинності неповнолітніх, зокрема дефініцією даного поняття і з врахуванням кримінально – правового аспекту. Саме тому, метою статті є детальний аналіз чинного законодавства і юридичної літератури, а також подальша розробка питання пов'язаного із питанням поняття злочинності неповнолітніх, його складових та особливостей.

Результати дослідження. У юридичній літературі поняття злочинності неповнолітніх, зазвичай, пов'язують з віком суб'єкта кримінального правопорушення. Так, у кримінології злочинність неповнолітніх розглядається як негативне явище, що проявляється у сукупності кримінальних правопорушень, вчинених особами у віці від 14 до 18 років. Вік є тією біологічною ознакою, що визначає соціально-психологічні особливості етіології злочинності неповнолітніх та специфіку засобів запобігання їм. До того ж вікова ознака має ще й юридичне значення. Відтак, зокрема, Є. Д. Лук'янчиков та Д. М. Письменний вважають, що доцільно аналізувати кримінальні правопорушення неповнолітніх з огляду на вікові особливості контингенту неповнолітніх злочинців, і поділяють їх на три групи, а саме: I – кримінальні правопорушення, вчинені неповнолітніми, які досягли 14 років (нижньої межі кримінальної відповідальності); II – кримінальні правопорушення, вчинені неповнолітніми у віці від 14 до 16 років, на яких покладається кримінальна відповідальність лише за кримінальні правопорушення, що характеризуються підвищеною суспільною небезпекою; III – кримінальні правопорушення, вчинені неповнолітніми віком від 16 до 18 років, які підлягають кримінальній відповідальності у загальному порядку [1]. Отже, враховуючи наведене необхідно зазначити, що злочинність неповнолітніх – це сукупність кримінальних правопорушень у суспільстві, вчинених особами у віці від 14 до 18 років. Злочинність неповнолітніх розвивається під тим самим впливом тих чинників, що і злочинність у цілому. Тому при вивченні особами у віці від 14 до 18 років

використовують загально кримінологічні характеристики, показники і категорії.

Поряд із поняттям «злочинність неповнолітніх» зустрічається термін «підліткова злочинність», оскільки це дівчата і хлопці віком від 12 до 16 р. Аналізуючи злочинність неповнолітніх основну увагу потрібно приділяти на фактори і особливості, що мають значення саме для виявлення цієї злочинності та впливу на неї [2, с. 296].

Щодо ж стосується показників злочинності неповнолітніх, як важливого аспекту аналізу питання її поняття, то необхідно зазначити, що рівень злочинності неповнолітніх за зареєстрованими показниками зростав до 1995 р. включно, після чого почав поступово знижуватися за абсолютними показниками (у 1990 р. – 28819, у 1995 р. – 41648, 2000 р. – 37239, 2002 р. – 32335, 2005 р. – 30455). Темп її приросту відстав від темпу приросту дорослої злочинності. Основні ознаки структури злочинності неповнолітніх: частка тяжких насильницьких і корисливих злочинів неповнолітніх становить 10% і є відносно стабільною; – переважають крадіжки, грабежі, хуліганство; – зростає поширеність організованих форм. Інтенсивність зареєстрованої злочинності неповнолітніх у містах і сільській місцевості зустрічається на вулицях, в кінці робочого дня та не в освітлених місцях, а також переважна більшість злочинів вчиняються поблизу місця проживання, навчання, у тому числі безпосередньо в освітніх установах і гуртожитках. У зв'язку з цим виникає проблема профілактики, припинення та розкриття кримінальних правопорушень [3].

До негативних тенденції розвитку злочинності неповнолітніх належать: – організованість злочинності неповнолітніх (з одного боку – за прикладом дорослих, з іншого – за допомогою дорослих); – збільшення темпів зростання, вживання алкоголю; – збільшення злочинів, пов'язаних із наркотиками [4, с. 105].

Визначальною щодо сутності поняття злочинності неповнолітніх є стаття 22 Кримінального кодексу України, яка встановлює мінімальний вік кримінальної відповідальності з 14 років. Психологи, педагоги та юристи вважають, що саме з цього віку особа повністю здатна свідомо керувати своєю поведінкою, оцінювати її суспільну небезпечність в мірі достатній, щоб нести кримінальну відповідальність. Кримінальний кодекс встановлює вихідні параметри структури злочинності неповнолітніх, визначаючи дві групи злочинів неповнолітніх. З 14 до 16 років неповнолітні можуть нести кримінальну відповідальність за окремі тяжкі та особливо тяжкі злочини відповідно до ч. 2 ст. 22 КК України. З 16 до 18 років встановлюється можливість притягнення до кримінальної відповідальності неповнолітніх за більшість злочинів, що передбачені Особливою

частиною КК України, за винятком злочинів, що можуть бути вчинені повнолітніми спеціальними суб'єктами (наприклад, державними службовцями або іншими службовими особами, підприємцями, військовослужбовцями тощо), що не виключає, але суттєво зменшує можливість потрапляння цих злочинів до структури злочинності неповнолітніх.

Кримінально-правові особливості кримінальних правопорушень, вчинюваних неповнолітніми, визначаються також Розділом XV Загальної частини КК України «Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх», який встановлює засади кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх, обмежує призначення окремих видів покарання, створює нормативні підстави застосування примусових заходів виховного характеру [5]. Це суттєво впливає на кримінологічну характеристику злочинності неповнолітніх, зокрема, на стан та показники злочинності.

Водночас необхідно наголосити, що потрібно відрізнити поняття злочинності неповнолітніх від суспільно небезпечних вчинків дітей у віці до 14 років, а також від інших близьких понять, що мають в основі не юридичне, а переважно соціологічне, психологічне, педагогічне та медичне підґрунтя: дитяча, підліткова, юнацька, молодіжна злочинність. Останні вказують на групи злочинів, що вчинюються дітьми у різні періоди соціалізації або вчинені безпосередньо після досягнення повноліття, не пов'язуючи ці періоди з юридичними статусами дитини, передбаченими Сімейним кодексом. Законодавство взагалі не визначає понять підліток, юнак тощо. В такому контексті у кримінології розглядаються окремі періоди соціалізації особи неповнолітнього злочинця під кутом зору профілактичного інтересу з урахуванням стану особистості у цей період життя, особливостей мотивації антисоціальної поведінки та деяких інших важливих кримінологічних характеристик, включаючи єдиний комплекс детермінуючих, як правопорушення, так і злочини, факторів. Ці поняття близькі за змістом до поняття злочинності неповнолітніх, але повинні використовуватись лише в певному завчасно обумовленому сенсі і контексті. Вони розмежовуються з урахування того, що підліток – це дитина у віці з 12 до 16 років. Поняття «юнак» може застосовуватися до осіб, вік яких від 16 років і дещо перевищує 18 років, а поняття «дитина» має узагальнююче значення для визначення злочинної поведінки осіб у віці неповноліття. Кримінальний кодекс за критерієм віку не передбачає інших суб'єктів кримінального правопорушення, окрім неповнолітніх та повнолітніх. Натомість в кримінології з метою підвищення результатів запобіжної діяльності злочини неповнолітніх розглядаються

більш диференційовано, враховується неоднорідність особистісних якостей неповнолітніх. Молодіжна злочинність розглядається у кримінології, як сукупність злочинів, що вчинена особами у віці від 18 до 29 років [6, с. 425-426].

Відповідно до законодавства суди, правоохоронні органи, служби у справах дітей та спеціалізовані установи для дітей мають право з 11-річного віку застосовувати до осіб, які вчинили діяння, що мають ознаки кримінального правопорушення, до досягнення віку кримінальної відповідальності, заходи примусового адміністративного, профілактичного, кримінально-виховного характеру, соціального та медико-соціального реабілітаційного впливу. Вчинені ними суспільно небезпечні діяння не кваліфікуються, як кримінальні правопорушення. Маючи зі злочинністю неповнолітніх спільну детермінацію та інші кримінологічно важливі характеристики, вони не входять до статистичних показників останньої і не охоплюються поняттям злочинності неповнолітніх, як і випадки вчинення таких діянь у більш ранньому віці. Тим не менш, під час достатньо ґрунтовного аналізу стану та криміногенних факторів злочинності неповнолітніх ці обставини враховуються [7, с. 300-301].

Такий підхід дає можливість виокремити «фактичну злочинність» дітей, як всю сукупність суспільно небезпечних діянь, передбачених КК України, вчинених особами, що не досягли на момент вчинення діяння віку повноліття – повних 18 років. Проте в кримінології використовують переважно «офіційне» поняття злочинності неповнолітніх, тобто визначене Кримінальним кодексом України та вимогами державної статистики. У відповідності до цього, злочинність неповнолітніх – це сукупність кримінальних правопорушень, вчинених особами у віці з 14 до досягнення 18 років та офіційно зареєстрованих органами статистичного обліку за певний період часу на певній території [8, с. 321].

Водночас у підручнику з кримінології під редакцією А. П. Закалюка поняття «злочинність неповнолітніх» має два значення. Перше, назвемо його фактичним, дає уявлення про всю кількість суспільно небезпечних діянь, передбачених Кримінальним кодексом, вчинених особами, що не досягли віку повноліття – повних 18 років. Друге – це офіційне, що визначається ознаками Кримінального кодексу, перш за все віком кримінальної відповідальності, та відображає кількість кримінальних правопорушень скоєних особами неповнолітнього віку, стосовно яких була порушена кримінальна справа і тим самим здійснена державна реєстрація злочинів, чим забезпечене їх включення до офіційного (статистичного) поняття «злочинність неповнолітніх» [6, с. 427]. Ним користуються й кримі-

нологи при здійсненні кримінологічного аналізу цього виду злочинності, водночас кримінолог при вивченні причин і умов злочинності неповнолітніх, розробленні заходів її запобігання повинен брати до уваги і ті суспільно небезпечні діяння осіб названого віку, які не охоплені кримінальною реєстрацією, тому що значна частина чинників цього виду злочинності формується і проявляється у період розвитку особи до настання віку кримінальної відповідальності.

Злочинність неповнолітніх, розглядається не просто як статистична величина (кількість кримінальних правопорушень і осіб, які їх вчинили у визначеному місці і за певний час), але й як соціально-правове явище. І не лише тому, що кримінальні правопорушення у своїй масі виявляють нові властивості, не притаманні окремому кримінальному правопорушенню. Йдеться про набагато важливіші властивості, виражені в злочинності неповнолітніх – особливому способі соціального життя. Злочинність неповнолітніх – не сукупність окремо взятих, не зв'язаних між собою кримінальних правопорушень, з якими, вочевидь, державі було б простіше вести боротьбу [4, с. 203].

Злочинність неповнолітніх – це саме суспільне життя, точніше одна з його сторін, яку ми спостерігаємо через окремі його прояви – злочинну поведінку неповнолітніх. З даного питання Г. І. Забрянський пише наступне: кримінологічна характеристика злочинності неповнолітніх визначена формулою кримінального закону. Кримінальний кодекс закріпив особливості кримінальної відповідальності і покарання для осіб даного контингенту в окремій главі, установив вікові критерії виділення його в особливу демографічну групу [9, с. 125].

У науковій літературі з кримінології автори, з позицією яких ми погоджуємось, обґрунтовують необхідність виділення як одного з пріоритетних напрямів розвитку кримінології вивчення злочинності неповнолітніх – тому, що: наступними аргументами, особливістю злочинності неповнолітніх є не лише спричинення неповнолітніми злочинцями суспільно небезпечної шкоди відносинам, що охороняється кримінальним законом, але і та обставина, що в даний вид злочинності активно рекрутуються діти. Тенденція омолодження – одна з негативних тенденцій сучасної злочинності в Україні. Тому державно-правова політика в частині боротьби із злочинністю неповнолітніх передбачає зовсім не лише реалізацію кримінального покарання, а перш за все виховно – профілактичну роботу з неповнолітніми правопорушниками, схильними до вчинення кримінальних правопорушень. А ця робота вимагає науково обґрунтованих розробок, рекомендацій і пропозицій. Даний вид злочинно-

сті має певні специфічні характеристики, які відрізняють його від дорослої злочинності, та багато в чому визначає характер і тенденції останньої. Злочинність неповнолітніх містить в собі триєдиний стан кримінальної культури; її минуле, сьогодення і майбутнє [4, с. 208]. Посилаючись на древню мудрість (діти більше схожі на свій час, чим на своїх батьків), вчений справедливо зауважує, що ефективність попередження злочинів в цілому багато в чому залежить від того, наскільки якісно буде досліджена злочинність неповнолітніх: в поясненні злочинності неповнолітніх кримінологи знаходять специфічні внутрішні (мотивація) і зовнішні (поведінка) взаємозв'язки, які багато в чому зумовлюють і причинно-наслідкові зв'язки всієї злочинності. Як вказують В. Д. Єрмаков і Г. І. Осипов, справжня специфіка злочинності неповнолітніх обумовлена особливостями виховання і життєдіяльності неповнолітніх, тобто відносно обмеженим періодом формування особистості неповнолітнього, вмістом соціальних функцій, обмеженою дієдатністю, мінливістю соціальних позицій, особливостями психологічних, соціально-групових і в цілому особистих характеристик. Всяке звільнення у виховному попереджувальному впливі на неповнолітнього правопорушника в подальшому поведінка такої особи значно важче піддається корекції, можливість її виправлення може бути втрачена взагалі [10, с. 123].

Виходячи з принципу системності, злочинність неповнолітніх вбачається як структурована цілісність, внутрішні елементи якої ієрархічно побудовані, знаходяться в стійкому взаємозв'язку і функціонують доцільно, тобто спрямовані на певний результат – можна сказати, спричинення суспільно небезпечної шкоди соціуму. При такому підході до пояснення злочинності неповнолітніх слід розглядати не ж «елементарну» частину всієї злочинності, як це вбачає І. Л. Волгарева, а як відносно самостійну (мікро) систему, яка функціонує в більш самостійній (макро) системі злочинності. Ґрунтуючись на системному підході, проф. Г. Н. Горшенков визначає злочинність неповнолітніх як вид злочинності, специфіка якого обумовлена імовірнісними величинами, що отримуються в результаті вивчення злочинів і осіб, що їх вчинили, у віці 14–17 років [6, с. 428].

Важливим аспектом на який аналізуючи дане питання необхідно звернути увагу це соціальний зміст злочинності неповнолітніх. Він, зокрема, виражається у: – у соціальній неоднорідності, матеріальній нерівності неповнолітніх, з чим пов'язана конфліктність стосунків; – у соціально-психологічній деформації, деградації, руйнівній дії на систему суспільних стосунків; – у соціальній (перш за все побутовій, проведенні дозвілля) невлаштованості неповнолітніх; соціальній

мобільності, в якій виділяються: вертикальна мобільність (злочинна кар'єра, або кримінально-професійне зростання, у тому числі шляхом умисного скоєння злочину в цілях підвищення іміджу у виправній колонії; зворотному русі, або переміщенні на нижчі рівні кримінальної ієрархії); горизонтальній мобільності як переміщенні з однієї сфери кримінальної діяльності (заняття крадіжками) в іншу (скоювання насильницьких кримінальних правопорушень); – у професіоналізмі, особливо властивому неповнолітнім, що здійснюють (кишенькові, квартирні) крадіжки, шахрайство; – у організованості – скоюванні кримінальних правопорушень неповнолітніми в групі, кількість яких зростає, тощо; групової злочинності неповнолітніх – особливому феномені, який потребує більш поглибленого вивчення [7, с. 303]. Тут також необхідно звернути увагу і на зміст культурних ознак злочинності неповнолітніх, точніше на їх кримінальну субкультуру як сукупність духовних і матеріальних цінностей, які виступають в підлітковому соціумі як регламентують і упорядковують злочинну діяльність. Кримінальна субкультура надає сильну руйнівну дію на самих носіїв цієї культури, вона спотворює особу, переорієнтовує її цінності, переводить з вікової опозиції в кримінальну [4, с. 135].

Висновки. Отже, враховуючи наведене, злочинність неповнолітніх необхідно розглядати, як складну саморегулюючу сукупність взаємозв'язаних елементів, динамічну відкриту систему, що активно обмінюється з ресурсами навколишнього середовища (людськими, майновими, грошовими тощо), енергією (установками, мотивацією тощо), інформацією, і що швидко реагує на навколишнє середовище. Її реакція завжди спрямована на забезпечення власного виживання будь-якими способами і засобами, головним чином, за допомогою внутрішньої мінливості, переорієнтації елементів на взаємну підтримку або самодетермінацію. Злочинність неповнолітніх є водночас і соціальним явищем, що об'єктивно властиве суспільству, не може бути розглянуте як випадковість, або явище тимчасове, яке хоч і неможливо викоренити сьогодні, але завтра воно неминуче відіме. Якщо злочинність, образно кажучи, витребувана суспільством, є його іманентною властивістю, то вона призвана виконувати якусь роль в соціальній системі.

З огляду на вищезазначене вбачається за необхідне визначити поняття злочинності неповнолітніх, як негативне соціальне явище, що має саморегулюючу сукупність взаємопов'язаних елементів же швидко реагує на зміни в суспільстві і, як вид злочинності, специфіка якої обумовлена імовірнісними величинами, що отримуються в результаті вивчення злочинів і осіб, що їх вчинили, у віці 14–17 років.

Література

1. Якимова С.В. Особливості кримінологічної характеристики злочинів неповнолітніх. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/jun/4860/yakimova3.pdf>
2. Джу́жа О. М. Кримінологія: Спеціальний курс лекцій зі схемами (Загальна та Особлива частини): Навчальний посібник. К.: Атіка, 2001. 366 с.
3. Старко О.Л. Особливості рівня та структури злочинності неповнолітніх. URL: http://papjournal.in.ua/wp-content/uploads/2020/08/2_2018.pdf#page=312
4. Кримінологічні проблеми попередження злочинності неповнолітніх у великому місті: досвід конкретно-соціологічного дослідження: монографія / В.В. Голіна, В.П. Ємельянов, В.Д. Воднік та ін.; за заг. ред. В.В. Голіни та В.П. Ємельянова. Х.: Право, 2006. 292 с.
5. Кримінальний Кодекс України від 05.04.2001 р. з наступними змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
6. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: У 3 кн. Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. К.: «Ін Юре», 2007. 424 с.; Кн. 2: Кримінологічна характеристика та запобігання вчиненню окремих видів злочинів. К.: «Ін Юре», 2007. 712 с.
7. Кримінологія: Підручник / За заг. ред. Л. С. Сміяна, Ю. В. Нікітіна. К.: Національна академія управління, 2010. 496 с.
8. Кримінологія: Підручник для студентів вищ. навч. Закладів / О.М. Джу́жа, Я.Ю. Кондратьєв, О.Г. Кулик, П.П. Михайленко та ін.; За заг. ред. О.М.Джу́жи. К.: Юрінком Інтер, 2002. 416 с.
9. Дідківська Г. В. Криміногенність сім'ї як фактор злочинності неповнолітніх [монографія] / Г. В. Дідківська. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 204 с.
10. Дідківська Г. В. Особливості кримінально-процесуального провадження у злочинах, вчинених неповнолітніми із соціально-неблагополучних сімей [монографія] / Г. В. Дідківська. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 216 с.

Анотація

Шуп'яна М. Ю. Злочинність неповнолітніх: до проблематики визначення поняття. – Стаття.

Стаття присвячена висвітленню сутності та змісту поняття злочинність неповнолітніх. Проаналізовано питання пов'язані із ознаками, особливостями та показниками аналізованого виду злочинності. Висвітлено основні аспекти вікових особливостей неповнолітніх, а також виокремлено групи кримінальних правопорушень, що входять у злочинність неповнолітніх враховуючи віковий критерій. Що ж стосується вікового критерію то автором з огляду на вікові особливості контингенту неповнолітніх злочинів виокремлено наступні групи кримінальних правопорушень, які входять до злочинності неповнолітніх, а саме: I – кримінальні правопорушення, вчинені неповнолітніми, які досягли 14 років (нижньої межі кримінальної відповідальності); II – кримінальні правопорушення, вчинені неповнолітніми у віці від 14 до 16 років, на яких покладається кримінальна відповідальність лише за кримінальні правопорушення, що характеризуються підвищеною суспільною небезпекою; III – кримінальні правопорушення, вчинені неповнолітніми віком від 16 до 18 років, які підлягають кримінальній відповідальності у загаль-

ному порядку. Автор акцентує увагу на тому, що злочинність неповнолітніх, розглядається не просто як статистична величина (кількість кримінальних правопорушень і осіб, які їх вчинили у визначеному місці і за певний час), але й як соціально-правове явище. І не лише тому, що кримінальні правопорушення у своїй масі виявляють нові властивості, які не притаманні окремому кримінальному правопорушенню. У статті наголошується на тому, що злочинність неповнолітніх необхідно розглядати, як складну саморегулюючу сукупність взаємозв'язаних елементів, динамічну відкриту систему, що активно обмінюється з ресурсами навколишнього середовища (людськими, майновими, грошовими тощо), енергією (установками, мотивацією тощо), інформацією, і що швидко реагує на навколишнє середовище. Її реакція завжди спрямована на забезпечення власного виживання будь-якими способами і засобами, головним чином, за допомогою внутрішньої мінливості, переорієнтації елементів або ж самодетермінацію.

Ключові слова: злочинність, неповнолітній, показники злочинності, кримінальне правопорушення, молодіжна злочинність.

Summary

Shupyana M. Yu. Juvenile delinquency: to the problem of defining the concept. – Article.

Article is devoted to the nature and content of the concept of juvenile delinquency. Analyzed issues related with the signs, features and indicators of the analyzed type of crime. The main aspects of the age characteristics of minors are highlighted, as well as, the groups of criminal offenses included in juvenile delinquency, taking into account the age criterion, are highlighted. As for the age criterion, the author, taking into account the age characteristics of the contingent of juvenile crimes, singled out the following groups of criminal offenses that are included in juvenile delinquency, namely: I – criminal offenses committed by minors who have reached the age of 14 (the lower limit of criminal liability); II – criminal offenses committed by minors between the ages of 14 and 16, who are criminally liable only for criminal offenses characterized by increased public danger; III – criminal offenses committed by minors aged 16 to 18, subject to general criminal liability. The author emphasizes, that the juvenile delinquency is considered not just as a statistical quantity (the number of criminal offenses and persons who committed them in a certain place and during a certain time), but also as a socio-legal phenomenon. And not only, because criminal offenses in their mass reveal new properties that are not inherent in a separate criminal offense. The article emphasizes that juvenile delinquency must be considered as a complex self-regulating set of interconnected elements, a dynamic open system that actively exchanges with environmental resources (human, property, money, etc.), energy (attitudes, motivation, etc.), information, and that quickly reacts to the environment. Her reaction is always aimed at ensuring her own survival by any means and means, mainly through internal variability, reorientation of elements or self-determination. Juvenile delinquency is at the same time a social phenomenon that is objectively characteristic of society and is its immanent property, it cannot be considered as an accident, although it cannot be eradicated today, it will inevitably die out tomorrow.

Key words: crime, juvenile, crime rates, criminal offense, youth crime.